

Kto vám pomôže, keď vám úrad ukrivdí?

Hovorili sme s verejným ochrancom práv

14.9.2026 - Kaja Ševčík Bernátová | OZ Vagus

Vagus dlhodobo spolupracuje s Kanceláriou verejného ochrancu práv. Na jej čele je aktuálne JUDr. Róbert Dobrovodský, PhD., LL.M. (Tübingen), ktorý hovorí, že prehlbovanie následkov chudoby je zlyhanie spoločnosti. V rozhovore vysvetľuje, v akých prípadoch sa naňho môžete obrátiť a či to môžete urobiť aj bez dokladov alebo peňazí.

Ako by ste v pár vetách vysvetlili, čo je náplňou vašej práce? V akých prípadoch viete pomôcť?

Verejný ochranca práv bráni práva ľudí pred štátom a pred samosprávou, teda pred mestami či obcami. Zároveň bránime tomu, aby štát zasahoval do života človeka nad mieru, ktorú sme si stanovili v zákonoch. Každý má právo žiť podľa svojho presvedčenia a filozofie, a pokiaľ dodržiava zákony, ruka štátu by sa ho nemala dotknúť.

Pozeráme sa na činnosť štátu vždy, keď má človek pocit, že štát prekročil svoju právomoc. Týka sa to napríklad aj policajných zákrokov voči ľuďom bez domova. Policajná brutalita vyvrcholila v novembri 2024, keď policajt v Košiciach ubil človeka bez domova na smrť.

Zareagoval som prípravou mimoriadnej správy o policajnej brutalite. V Kancelárii verejného ochrancu práv teda riešime právo na život, na zdravie, na bezpečnosť, právo nebyť podrobený krutému, neludskému zaobchádzaniu a podobne.

Čo naopak verejný ochranca práv nemôže riešiť?

Kancelária verejného ochrancu práv nezasahuje do súkromnoprávných vzťahov, ktorých súčasťou nie je štát, teda jeho úrady alebo samospráva, teda úrady mesta. Ak sa napríklad niekto sťažuje, že mu firma nevyplatila mzdu, ide o spor medzi firmou, teda súkromným, nie štátnym sektorom, a človekom. V takýchto prípadoch my nevieme urobiť nič. Ale keď napríklad úrad práce ako štátny úrad neprizná niekomu dávku v nezamestnanosti, aj keď by ju mal mať, alebo Sociálna poisťovňa neprizná nemocenskú dávku a nezohľadní všetky fakty, to už je náš prípad. Taktiež nemôžeme meniť súdne rozhodnutia a naše závery nie sú rozsudkom.

Dá sa na váš úrad obrátiť aj bez trvalého bydliska, dokladov alebo prístupu k internetu? Ako to prakticky funguje?

Áno, dá. Stačí, ak nám človek pošle podnet poštou s menom, priezviskom a nejakou adresou, kde si vie vyzdvihnúť písomnosti, napríklad adresou denného centra Domec a popíše, čo sa mu stalo. Nič ďalšie v rámci identity človeka, ktorý k nám podá podnet, neskúmame. Na podanie podnetu k nám nepotrebujeme vedieť rodné číslo, ani dátum narodenia a podobne. Ak sa niekto rozhodne podať podnet u nás osobne, priamo v Kancelárii verejného ochrancu práv, nepotrebuje občiansky preukaz ani žiadny iný doklad. Ak človek bez domova nemá prístup k mailu, môže podnet podať aj prostredníctvom niekoho iného, alebo prísť osobne medzi 8.00 a 16.00 od pondelka do štvrtka, v piatok do 12.00. V týchto časoch má vždy službu jedna právnička alebo právnik, ktorý sa ľudskou rečou porozpráva s človekom a vyhodnotí, či tento podnet spadá do našej práce. Podávateľov „nezaťažujeme“ nezrozumiteľnou právnickou rečou, ale zistíme, čo ho trápi a sami vyhodnotíme, voči ktorému orgánu smeruje podnet.

Je podanie podnetu poplatnené alebo zložité?

Sme inštitúcia, ktorá pracuje pre ľudí zadarmo. Neplatia sa žiadne súdne, správne ani iné poplatky. Človek nemusí mať advokáta. Podnet je neformálny a nemusí spĺňať žiadne špeciálne náležitosti. Podnet nemusí mať obsah a náležitosti ako napríklad návrh na súd. Sme tu pre bežných ľudí a neočakávame, že budú ovládať právo či byrokratické postupy. Túto časť práce urobíme za nich. Podnet dokonca môžu ľudia u nás podať aj v materinskom jazyku, ktorý môže byť iný ako slovenčina, a my si preklad už zabezpečíme sami.

V akých konkrétnych situáciách sa na Vás môžu ľudia bez domova a ľudia žijúci v chudobe obrátiť?

Napríklad keď úrad práce nedá niekomu dávku v nezamestnanosti, aj keď má na ňu nárok, alebo keď niekomu Sociálna poisťovňa neprizná nemocenskú dávku a nezohľadní všetky fakty. Teraz vo veľkom riešime napríklad postup Sociálnej poisťovne pri invalidných dôchodkoch, pretože ľudí nabáda, aby si žiadosti o invalidný dôchodok nepodávali hneď, ale až keď sa po pol roku „nájde“ posudkový lekár, čím Sociálna poisťovňa obchádza zákonné lehoty na rýchle konanie. Riešime tiež nelegálne poplatky v zdravotníctve. V kancelárii sme presadili plnú zdravotnú starostlivosť pre ľudí bez domova a pre ľudí s dlhom na zdravotnom poistení, no aj tak im lekári často pýtajú nelegálne poplatky, napríklad keď ich nútia objednať sa na konkrétny čas, za čo majú zaplatiť. A samozrejme riešime aj policajné zákroky a brutalitu voči ľuďom bez domova.

Vedeli by ste priblížiť konkrétny príbeh človeka bez domova, s ktorým ste sa vo svojej práci stretli a ktorý ste riešili?

Nedávno sme mali podnet od človeka bez domova, ktorý nemal trvalý pobyt v dome či byte, ale mal ho nahlásený na mestskej časti. Vôbec nevedel, že mu zamietli žiadosť o nejaký typ sociálnej pomoci. Spojili sme sa s ústredím práce, ktoré objasnilo, že si pán nepreberal poštu tam, kde mal trvalý pobyt, teda na mestskej časti. Z tejto spolupráce vzišiel nápad na ohlášky o doručovaní pošty priamo na ulici alebo na miestach, kde sa ľudia bez domova zdržiavajú, napríklad v denných centrách ako Domec, v útulkoch a podobne. Pomohla by napríklad nástenka, na ktorej by stálo, že tej a tej osobe prišiel list na úrad, kde má nahlásený trvalý pobyt. Je to jeden z podnetov, ktorý by som chcel ďalej preskúmať – konkrétne formy doručovania pošty ľuďom bez domova.

Strácajú nejaké práva hospitalizované pacientky a pacienti, ktorí nemajú doklady alebo financie oproti tým, ktorí doklady či financie majú?

Nie. Minulý rok sme dokonca presadili, aby aj ľudia s dlhom na zdravotnom poistení mali prístup k zdravotnej starostlivosti tak, ako ľudia bez dlhu. Veľa lekárov a lekároch však o tejto zmene ešte nevie a preto sa niekedy stáva, že toto právo nie je dodržiavané.

Vo Vaguse sa často stretávame so situáciami, keď chce nemocnica prepustiť hospitalizovaného človeka bez domova, ktorý už nepotrebuje zdravotnú starostlivosť v nemocnici, no potrebuje iný typ služby či odbornej pomoci. Zariadenia, ktoré tieto služby poskytujú, sú však plné a nemocnica tak vyloží pacienta na ulicu. Je tento postup podľa vás správny?

Ľudia bez domova bývajú často prepustení z nemocníc, pretože už nie sú na tom tak zle, aby boli hospitalizovaní, ale zároveň nemôžu ísť na ulicu. Mali by byť v nejakom zariadení, tie sú však na Slovensku všetky preplnené, a tak pacienti po náročných operáciách alebo v nepriaznivom zdravotnom stave naozaj končia na ulici. Nikto vtedy nevie povedať, kto je za to zodpovedný a čo by sa vlastne malo diať. Aj preto som zorganizoval pracovné stretnutie, na ktoré som pozval napríklad aj

Vagus a Depaul. Výsledkom stretnutia bol Pozičný dokument o pozícii človeka medzi zdravotnou a sociálnou starostlivosťou. Človek bez domova cez túto medzeru často prepadá, pretože oba systémy spolu nekomunikujú. Toto je moja priorita na tento aj budúci rok – presadiť a nabádať štát, aby ľudia poskytujúci zdravotnú starostlivosť a ľudia poskytujúci sociálnu starostlivosť spolu viac komunikovali.

Je niečo, čo by ste chceli, aby verejnosť v téme bezdomovectva a extrémnej chudoby vedela či prehodnotila?

Prial by som si, aby bol každý viac milosrdnejší. Aby si človek, ktorý sa chystá odsúdiť muža alebo ženu bez domova, spravil „test matkou a otcom“. Pozrel sa na toho človeka a videl v ňom tvár svojej blízkej osoby, napríklad spomínanej mamy či otca, a odpovedal si, či by bol taký hrubý aj k nim, keby boli z akéhokoľvek dôvodu nútení žiť v extrémnej chudobe. Nikto z nás nevie dňa ani hodiny, kedy si môže svoju životnú rolu vymeniť s človekom bez domova. Hocikedy nás môže zasiahnuť nečakaná choroba, dlhová alebo úžernícka pasca, rozpad vzťahu, strata žiteľa rodiny, psychické zvrútenie... Všetci raz môžeme skončiť na ulici, pretože cesta na ňu je šmyklavá a veľmi rýchla. Budte milosti plní a vždy si spomeňte, či by ste chceli, aby sa tak správali k vášmu blízkeму, ako sa práve chystáte zachovať k človeku bez domova.

Pokiaľ by ste mohli odkázať niečo ľuďom bez domova a ľuďom žijúcim v chudobe, čo by to bolo?

Ak máte pocit, že sa k vám svet správa nespravodlivo, že ste na okraji spoločnosti, mali by ste vedieť, že v Kancelárii verejného ochrancu práv chudobu neberieme ako zlyhanie jednotlivca, ale ako zlyhanie spoločnosti. Sme tu pre všetkých ľudí, ktorých práva štát porušuje, teda aj pre vás. Ja a celý tím urobíme všetko, čo je v našich silách, aby sme vám pomohli, pokiaľ váš prípad spadá do našej zodpovednosti. Ak máte podozrenie, že štát porušil vaše práva, môžete prísť sami alebo v sprievode priamo do našej kancelárie na Grösslingová 35, privítame vás a budeme sa vám venovať. Môžete prísť v stave, v akom sa cítite dobre, nemusíte sa na návštevu nijako extra chystať. Vašou rečou nám ľudsky popíšete svoju životnú situáciu, a my sa pozrieme, či a ako vám vieme pomôcť.

Autorka: Kaja Ševčík Bernátová, **Foto:** archív OZ Vagus, **Dátum:** 14. 9. 2026

<https://vagus.sk/kto-vam-pomoze-ked-vam-urad-ukrivdi-hovorili-sme-s-verejnym-ochrancom-prav>